

Ela i Nina u Kutini

Marija Starčević

Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije, Ispostava Kutina

Danas Ela i Nina, dvije HIV-pozitivne djevojčice, žive u Kutini u udomiteljskoj obitelji Oblak. Stekle su mnoge prijatelje i bave se u slobodno vrijeme mnogobrojnim aktivnostima. Sretne su dok se o njima ne piše jer tada je sigurno sve u redu. Mnoge su tužne priče iza njih, a jednu sam proživjela i sama: Upis starije HIV-pozitivne djevojčice u drugi razred O. Š. S. Kefelja u Kutini u 9. mjesecu 2003. godine. Sve što sam doživjela i vidjela pomoglo mi je kasnije pri ostvarenju zadanog cilja: Miran upis mlađe HIV-pozitivne djevojčice Nine u prvi razred.

Iz medija smo saznali da Oblakovi dolaze iz Kaštela u Kutinu. Iz medija smo također saznali (05. 09. 2003. u dnevniku u 19h i 30 min.) da će stručni tim epidemiologa odgovarati na pitanja roditelja u školi 08. 09. 2003. u 8h. Nitko od epidemiologa u HZJZ-u u Zagrebu, niti u ZZJZ Sisačko-moslavačke županije nije znao o tome ništa.

Pet dana sam provela u O. Š. S. Kefelja sa stručnim timom Ministarstava. Roditelji nisu imali stručnih pitanja. Do tada su roditelji već bili "educirani" o HIV-u i samo ih je zanimalo kako upisati djecu u druge škole.

09. 09. 2004. ministar Strugar je održao sastanak s roditeljima. Jedan od zaključaka je bio da su Ministarstva ponudila roditeljima zaposliti medicinsku sestru i doktora na dva sata.

Rezultat rada: Ela ostaje u razredu sa još dva učenika, a u drugom odjeljenju ostaje samo 11 učenika. Ostali učenici se ispisuju i odlaze u druge škole.

Od mnogobrojnih akcija potpore Eli u to vrijeme, u borbi protiv diskriminacije, treba spomenuti prikupljanje potpisa potpore te organiziranje koncerta potpore Eli "Bukom protiv predrasuda" koje organiziraju Nezavisni mladi Kutine.

Pitanje je tko je kriv za ovakav razvoj događaja u Kutini, ali i Hrvatskoj? Tko snosi najveću odgovornost za situaciju koja je graničila s ludilom? Svakako treba spomenuti ulogu MEDIJA.

MEDIJI: Počelo je s njima, a kako su dalje pratili događaje znamo svi, no punili su naslovnice te su događaji oko upisa Ele bili udarna vijest svake informativne emisije.

POLITIKA: Prisjetimo se poziva nekih političara djeci preko medija u svoje gradove, javnih nastupa s djecom, na lokalnoj razini roditelji traže gradonačelnicu, posjet ministara itd, no bilo je predizborno vrijeme.

STRUČNI TIM MINISTARSTAVA: radio nekoordinirano, neke izjave kontradiktorne itd.

OSTALI STRUČNJACI: psihijatri i psiholozi, ne poznavajući dovoljno mentalitet lokalnog stanovništva, običaje i okruženje, iznijeli su nekoliko nespretnih izjava roditeljima, što je povećalo nepovjerenje roditelja.

Roditelji su se osjećali prevareni jer im se tajio upis HIV-pozitivne djevojčice u O. Š. S. Kefelja, a o bolesti nisu bili informirani.

Nakon što su svi otišli, mediji, političari, stručni tim i djeca u druge škole, odlučila sam pomoći dvjema djevojčicama i obitelji Oblak.

Dana 17. 09. 2003. godine održala sam sastanak s medicinskim osobljem DZ Sisak, Ispostava Kutina. Upoznala sam ih s događajima u školi te potrebi da svaki od nas učini što je moguće na smirenju situacije u Kutini. Sastanku je bilo nazočno 15 doktora i 8 medicinskih sestara. Nakon sastanka, djevojčice su dobile svog liječnika i stomatologa koji su sami ponudili svoje usluge.

Početakom 11. mj. 2003. godine dogovorila sam suradnju s obitelji Oblak, a prvi dogovor je bio oko upisa djevojčica u Izviđače. U Izviđačkom domu "Betlehem" u Kutini je održan roditeljski sastanak sa roditeljima djece izviđača. Roditelji su upoznati da su Ela i Nina njihovi članovi i da se od toga ne odustaje. Tom prilikom sam upoznala roditelje kako se HIV prenosi i kako se ne prenosi. Samo je pet roditelja ispisalo svoju djecu iz izviđača. Izviđači imaju oko 100 članova i podijeljeni su po dobnim skupinama u više grupa. Ela i Nina su u grupi od 15-ero djece. Oni se sastaju jednom tjedno te tako uče kroz igru. Jednom mjesečno odlaze na jednodnevne izlete, a jednom godišnje na more.

DA SE NE PONOVI..

Pošto se do 12. mj. 2003. godine nitko od nadležnih ministarstava nije oglasio u svezi edukacije roditelja djece predškolske dobi te eventualnog upisa mlađe HIV-pozitivne djevojčice u malu školu, odlučila sam pokušati organizirati edukaciju roditelja preko dječjeg vrtića u Kutini. O planiranim aktivnostima i svemu što je do tada učinjeno izvijestila sam kolege epidemiologe na 55. stručnom godišnjem sastanku epidemiologa u Zagrebu pod temom: "Posao epidemiologa u vezi dolaska HIV-pozitivnih djevojčica u Kutinu".

U 12. mj. 2003. godine održan je sastanak u dječjem vrtiću kojem su nazočili ravnateljica Jasna Borovnjak, pedagog Sanja Runjić, psiholog Nataša Rađenović te viša medicinska sestra Olga Jednaković. Dogovoreno je da ćemo u 1. mjesecu započeti s edukacijom roditelja, a o polasku

djevojčice u malu školu odlučiti nakon što vidimo rezultate ankete. Informiranje roditelja o HIV-u biti će kroz roditeljske sastanke u oko šest grupa, a biti će pozvani svi roditelji djece predškolske dobi u Kutini, njih 180.

Roditeljski sastanci su održani tijekom siječnja i veljače u prostorijama dječjeg vrtića u Kutini, a roditeljima su pozivi sa dnevnim redom sastanka i vremenom održavanja uručeni osobno.

Roditeljskim sastancima je bio nazočan ukupno 121 roditelj.

Dnevni red sastanaka:

1. UVOD (ravnateljica Jasna Borovnjak)
2. ZARAZNE BOLESTI I NJIHOVA PREVENCIJA - HIV/AIDS, HEPATITIS (dr. med. epidemiolog Marija Starčević, zdravstvena voditeljica Olga Jednaković)
3. ŽIVIMO ZAJEDNO, ALI S RAZLIKAMA (pedagoginja Sanja Runjić, psihologinja Nataša Rađenović)
4. PITANJA I PRIJEDLOZI, ANKETA

Ad 1. U uvodnom dijelu ravnateljica upoznaje roditelje sa ciljem i koncepcijom roditeljskog sastanka, a roditelje djece koja polaze program predškole i s mogućnošću te uvjetima smještaja HIV-pozitivne djevojčice u odgojnu skupinu.

Ad 2. Nakon uvodnog dijela u izlaganju od oko 25 minuta, roditelji su upoznati sa sljedećim: što je HIV/AIDS, mogućnost zaraze, nemogućnost zaraze putem socijalnog kontakta, epidemiološka situacija u svijetu i u Hrvatskoj, osvrt na hepatitis B i C, itd.

Zdravstvena voditeljica ističe uspješnu suradnju s epidemiološkom službom u Kutini. Informira roditelje o higijenskim mjerama koje se provode u vrtiću sa svrhom sprečavanja zaraznih bolesti te uvjetima za poticanje razvoja kulturno-higijenskih navika u djece.

Ad 3. Psihologinja naglašava važnost razvoja samostalnosti djece (briga o sebi, samozaštita), ukazuje na realne opasnosti u našem okruženju i ističe novu dimenziju roditeljstva u promijenjenim uvjetima. Pedagoginja govori o socijalizaciji djece, razvoju samopoštovanja, uvažavanju različitosti i razvoju tolerancije te ulozi i odgovornosti odraslih.

Ad 4. Nakon izlaganja roditelji postavljaju pitanja, iznose svoje stavove, mišljenja, dvojbe. Prije ispunjavanja ankete slijedi uputa roditeljima. Na kraju roditeljskog sastanka roditeljima se dijele tiskani materijali o zarazi HIV-om i mjerama zaštite. O rezultatima ankete roditelji su obaviješteni za tjedan dana.

REZULTATI ANKETE:

U odgovoru na pitanje: "Jeste li informirani o HIV/AIDS-u?", većina (64) roditelja je djelomično informirana, a 57 ih je u potpunosti informirano.

Odgovori roditelja na drugo pitanje: "Jeste li zainteresirani za dodatno informiranje o bolesti, njenom prijenosu i mjerama zaštite?", pokazali su veliko zanimanje o toj temi (81). Nezainteresiranih roditelja je 37, a 3 roditelja nisu odgovorila na pitanje.

U odgovoru na treće pitanje: "Treba li identitet (ime i prezime) osobe zaražene HIV-om biti tajni podatak i zašto?", 53 roditelja je odgovorio potvrdno ne želeći da ta osoba bude izolirana, obilježena i diskriminirana jer svatko ima pravo na svoj život, odnosno to je stvar djeteta i roditelja. Roditelji (63) koji smatraju da identitet ne treba biti tajni podatak navode to zbog zaštite i sigurnosti drugih osoba i povećanog opreza u kontaktu sa zaraženom osobom. Petero roditelja ne zna odgovor na ovo pitanje.

Četvrto pitanje: "Slažete li se da u ovoj skupini boravi i igra se dijete zaraženo HIV-om?", odnosilo se na smještaj HIV-pozitivne djevojčice u skupinu predškole. Pozitivno je odgovorilo 57 roditelja, a 55 ih je bilo protiv. Devet roditelja je zaokružilo ostalo. Pošto su grupe predškole već formirane i u svakoj grupi gdje je bilo uvjeta za smještaj HIV-pozitivne djevojčice, bilo je još uvijek izrazito negativistički raspoloženih pojedinaca, odustalo se od smještaja djevojčice u predškolu, a roditelji su o tome obaviješteni.

Odgovori na peto pitanje: "Biste li se složili da vaše dijete ide u razred s djetetom zaraženim HIV-om?" (pitanje se nije odnosilo na konkretno dijete, nego na bilo koje dijete zaraženo HIV-om koje se ima pravo upisati u bilo koju školu) su manje pozitivni u odnosu na prethodno pitanje. Samo 44 roditelja bi pristalo da s njegovim djetetom u razred ide zaraženo dijete, 51 je protiv toga, 19 roditelja još o tome nije razmišljalo, a 7 ih nije sigurno.

Pitanja i prijedlozi roditelja odnosila su se na veću informiranost roditelja, ali i djece o bolesti (8): Pojačati mjere zaštite, omogućiti zaraženoj osobi izoliranost, odgajatelji trebaju razgovarati sa djecom o zaraženim djevojčicama, ne treba praviti razliku među djecom, itd.

Tijekom 3. mj. 2004. godine organizirano je predavanje za odgajatelje dječjeg vrtića u Kutini o HIV/AIDS-u, hepatitisu B, a za djecu su organizirane radionice. Iz razgovora s djecom se vidjelo da za bolest nije čulo 134 djece, a 48 ih je nešto čulo.

Pošto je iz ankete roditelja vidljivo da se žele dalje informirati o bolesti (81), 25. 03. 2004. organizirano je PREDAVANJE O NAJNOVIJIM SPOZNAJAMA VEZANIM UZ HIV/AIDS koje je održao u prostorijama dječjeg vrtića u Kutini prof. dr. sc. Josip Begovac. Sastanku su bili nazočni počasni član HHO-a doc.dr.sc. Slobodan Lang, ravnatelj ZZJZ Sisačko-moslavačke županije dr.sc. Inoslav Brkić, edukacijski tim, odgajatelji dječjeg vrtića u Kutini i oko 30 roditelja.

Nakon toga je došlo vrijeme kada smo morali u svemu zatražiti pomoć od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, te dovršiti formiranje razreda HIV-pozitivne djevojčice. Sastanak u Ministarstvu je održan 29. 03. 2004. godine, a nazočni su bili: dr.sc. Nevio Šetić, prof. Josip Ujević, prof. N. Marković, doc.dr.sc. Slobodan Lang, dr. Dunja Skoko Poljak te dr. Marija Starčević. Podnijela sam Izvješće o dosadašnjem radu, plan za nastavak rada i dovršenje programa za kvalitetno organiziranje upisa HIV-pozitivne djevojčice u prvi razred.

02. 04. 2004. nakon sastanka s državnim tajnikom koji je iskazao povjerenje u naš rad te želju za mirnim upisom HIV-pozitivne djevojčice, zajedno s ravnateljem O. Š. S. Kefelja I. Čorkom imala sam primanje u kabinetu ministra doc.dr.sc. Dragana Primorca. On je izrazio zadovoljstvo s dosadašnjim radom Kutinskog tima, te nam izrazio puno povjerenje za dovršenje započetog programa. Tom prilikom formiran je TIM MINISTARSTVA čiji je koordinator prof. Josip Ujević, ostali članovi su ravnatelj O. Š. S. Kefelja Ivan Čorak, ravnateljica dječjeg vrtića u Kutini Jasna Borovnjak i epidemiolog dr.med. Marija Starčević.

07. 04. 2004. godine održan je sastanak u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi. Nazočni su bili doc.dr.sc. Slobodan Lang, prof.dr.sc. Ira Gjenero Margan, dr.sc. Marina Kuzman, dr.sc. Inoslav Brkić, dr. Suzana Fabijanić, prof.dr.sc. Josip Begovac, dr. Dunja Skoko Poljak, dr. Marija Starčević. Zaključak: sve akcije moraju biti koordinirane iz Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Iza toga nam nije preostalo mnogo vremena jer su upisi planirani početkom 6. mjeseca.

Nastavile smo s radom u dječjem vrtiću u Kutini te u detalje razradile daljnji rad s roditeljima, odabir prve grupe roditelja za razgovor kako bi stvorile za početak sigurnu jezgru roditelja. Najprije smo u većoj grupi roditelje obavijestili o povjerenju Ministarstava u naš rad te u njih kao ljude čije se mišljenje uvažava. Iza toga smo obavili individualni razgovor s roditeljima koji su pred nama pismeno odgovorili na pitanja i na kraju se potpisali.

Pitanja su bila:

- 1) Slažete li se da vaše dijete ide u razredni odjel s HIV-pozitivnom djevojčicom?
- 2) Slažete li se da vaše dijete ide u paralelni razredni odjel ?
- 3) Zanimaju li vas dodatne informacije o HIV/AIDS?
- 4) Vaši prijedlozi.

Da bi roditelji s nama cijelo vrijeme ostali u kontaktu oformile smo tzv. KONTAKT TELEFON na koji su roditelji u svako vrijeme mogli nazvati i pitati u svako vrijeme za sve dodatne informacije. Moram napomenuti da je za prvi sastanak s roditeljima odabrana grupa roditelja koja ima najmanje roditelja koji prema mjestu stanovanja gravitiraju O. Š. S. Kefelja, školi za koju se, od četiri osmogodišnje škole u Kutini, sada znalo da će u nju ići HIV-pozitivna djevojčica.

Na prvi sastanak je bila pozvana majka čija se djevojčica svakodnevno igra s djevojčicama kod obitelji Oblak. Ona je izjavila pred svima da će njezina kćerka ići u razred s HIV-pozitivnom djevojčicom makar samo njih dvije bile u razredu.

Na individualni razgovor je došlo četvero roditelja. Nakon toga smo dobili dva djeteta za razred HIV-pozitivne djevojčice i dvoje za paralelni razred. Nakon prvog sastanka su krenuli panični pozivi nekih roditelja koji su se bojali da će im djeca biti izolirana, a imali smo i dojave da se roditelji masovno organiziraju i spremaju djecu upisati u druge škole.

O prvim rezultatima sastanka obavijestili smo ostale članove TIMA MINISTARSTVA. Tek tada smo postale svjesne odgovornosti koju smo preuzele na sebe. Za svaki krivi potez, nespretne izjave u medijima koji su već znali što se događa, mogla se javiti eksplozija negativnih emocija. Još uvijek se oko trećine roditelja kolebalo što učiniti, a jedna četvrtina nas je ignorirala i spremala odlazak u druge škole. Imale smo mnogo svojih saveznika i u to smo vrijeme intenzivno prikupljale sve informacije o događanjima u gradu. Trebalo je brzo djelovati, kako nam negativistički raspoložena četvrtina ne bi povukla za sobom roditelje koji se kolebaju.

23. 04. i 29. 04. 2004. održan je sastanak s ostalim roditeljima te individualni razgovori. Tada smo imale potpise devet roditelja da će njihovo dijete ići u razred s HIV-pozitivnom djevojčicom, a u paralelni razred 19 djece. Svi smo tada bili zadovoljni rezultatima, a osobito zato što su roditelji sami tako odlučili.

Iza toga su roditelji pozvani u školu na sastanak s ravnateljem O. Š. I. Čorkom. Dogovoreno je da će upisi djece u prvi razred ove škole biti tjedan dana ranije nego u drugim školama, 25. i 26. 05. 2004. Svi smo sa strepnjom čekali ovaj dan.

Na sam dan upisa jedna majka, medicinska sestra, upisala je svoje dijete u paralelni razred, iako nam je dala svoj potpis za razred HIV-pozitivne djevojčice.

13. 06. 2004. Osnovnu školu Stjepana Kefelja posjetili su ministar znanosti, prosvjete i športa doc.dr.sc. Dragan Primorac, te potpredsjednici Vlade Republike Hrvatske i ministri dr. Andrija Hebrang te Jadranka Kosor. Nakon sastanka s predstavnicima Grada Kutine i Stručnim timom, ministri su dali izjave za medije te iskazali zahvalu lokalnoj zajednici, roditeljima i Kutinskom timu u čije sam ime također iskazala zahvalu roditeljima, ali i ministarstvima na ukazanom nam povjerenju. Smatram da je ovo trebalo doći u medije koji su počeli već s krivim informacijama.

Ministar doc.dr.sc. Dragan Primorac posjetio je O. Š. S. Kefelja i na prvi dan škole te sam ispratilo prvašice i roditelje u prvi razred.

TOGA DANA SVI SU BILI SRETNI, NAŠA NINA I OSTALA DJECA, RODITELJI, KUTINA I CIJELA HRVATSKA, ŠTO SMO MIRNO I DOSTOJANSTVENO UVELI JEDNO TAKVO DIJETE U ŠKOLU I PRUŽILI ONO ŠTO PRIPADA NJOJ I DRUGOJ DJECI – PRAVO NA ŠKOLOVANJE.

Naša razmišljanja

ZAŠTO USPJEH?

Radile smo timski, bez medija, koordinirano, poznavanje mentaliteta ljudi, roditelji na vrijeme informirani o bolesti, uvažavanje stavova roditelja, sloboda izbora od strane roditelja, stalna

veza s roditeljima preko kontakt telefona, roditelji zadovoljni radom lokalnog tima, povjerenjem u naš tim i pristupom ministarstva - slobodom izbora, zahvala roditeljima putem medija (prije upisa) za suradnju i povjerenje.

POTESKOĆE U RADU

Neki roditelji su se počeli organizirati za upis u druge škole i predstavljali su stalnu opasnost, neki stručnjaci su pokušali na kraju bez koordinacije s našim timom poduzimati nepotrebne aktivnosti, mediji - naša stalna opasnost, a putem njih nespretne izjave nekih dužnosnika bez naše koordinacije, kulminacija straha nakon podjele poziva prvoj grupi roditelja, kada smo obaviješteni putem kontakt telefona da nam nitko neće doći na razgovor.

Radile smo najviše u popodnevnim satima s vjerom u uspjeh.

Sa strepnjom smo pratile rezultate počevši od prvog dana, a svaki daljnji korak ovisio je o rezultatima dobivenim baš toga dana.

U naš rad utkano je mnogo ljubavi, znanja, strepnje, veselja, no isplatilo se.

REZULTAT RADA:

NININ RAZRED - 9 DJECE,

PARALELNI RAZRED - 19 DJECE,

5 RODITELJA - UPIS U DRUGE ŠKOLE.

Važno je istaknuti ulogu doc.dr.sc. Slobodana Langa koji je od samog početka bio uključen u događanja u Kutini, te epidemiologa HZZJ-a, osobito prof.dr.sc. Ire Gjenero Margan i mr.sc. B. Aleraja koji su mi kontinuirano i nesebično pružili svaku stručnu i moralnu pomoć. Dr. B. Kaić je osjetio i sam dio uzavrele atmosfere u školi 08. 09. 2003. Veliko zanimanje i razumijevanje je pokazao moj kolega, a sada ravnatelj ZZJZ Sišačko-moslavačke županije dr.med. Inoslav Brkić. HVALA SVIMA ZA JEDNU SRETNU ŽIVOTNU PRIČU OVE DJECE!

ZA KRAJ:

U KUTINI OKRUŽENE LJUBAVLJU U OBITELJI OBLAK ŽIVE DVIJE HIV-POZITIVNE DJEVOJČICE. SRETNE SU, IDU U ŠKOLU, IMAJU PUNO PRIJATELJA U IZVIĐAČIMA, U GRADSKOJ KNJIŽNICI, UČE ENGLSKI, PJEVAJU, GLUME I VOLE SVE ŠTO I DRUGA DJECA. OD NJIH SAM NAUČILA MNOGO.